

Turkse bloembol krijgt vaak verkeerd naamplaatje

Jaarlijks exporteert Turkije grote hoeveelheden bollen en knollen naar Nederland. Sommige soorten worden echter onder een verkeerde naam verhandeld. Daardoor worden bij voorbeeld een aantal cyclamensoorten met uitroeiing bedreigd. Om dat te voorkomen, stelt een commissie jaarlijks exportquota vast. D. O. Wijnands, botanicus aan de Landbouwwuniversiteit te Wageningen, is lid van deze commissie. Hij legt in dit artikel uit waar de problemen liggen.

D. O. Wijnands

De invoer van bol- en knolgewassen uit Turkije is erg groot. Het gaat om tientallen miljoenen planten per jaar. In 1986/87 waren de belangrijkste Turkse bol- en knolgewassen: Galanthus 52 miljoen stuks, Eranthis 11,7 miljoen, Leucojum 7,5 miljoen, Anemone 6,7 miljoen en Cyclamen 1,2 miljoen. Vanaf 1970 is de invoer sterk toegenomen. Bij natuurbeschermers is grote zorg ontstaan over de mogelijke schadelijke gevolgen van deze grootscheepse wildpluk. Dit heeft voor Cyclamen al geleid tot het instellen van een importquotum in de Europese Gemeenschap van 1 miljoen knollen voor 1986/87.

Nederland voert via zeven importeurs vanuit de meeste van deze Turkse planten in. Een groot deel daarvan wordt weer uitgevoerd. Er is ook enige uitvoer van Turkije naar landen als Zwitserland, West-Duitsland, Groot-Britannië en de Verenigde Staten.

Botanici

Alvorens het importquotum voor 1988 vast te stellen, heeft de Europese Gemeenschap op initiatief van Nederland een groep botanici uit Engeland, Duitsland en Nederland naar Turkije gezonden. Hen was gevraagd om te rapporteren over de wildpluk en cultuur van Cyclamen en andere bol- en knolgewassen in dat land. Tijdens deze reis, dit voorjaar, is gebleken dat enkele soorten onder onjuiste namen worden geëxporteerd. Deze naamsverandering komt ook voor bij de in Nederland verhandelde planten en bij de vanuit Nederland weer uitgevoerde planten. Juiste naamgeving is van essentieel belang bij de controle op de natuurbeschermingswetgeving. Dit geldt zowel voor de Turkse exportquota, EG verordening 3626/82 bijlage C2, Nederlandse In- en Uitvoerbesluit bedreigde uitheemse dier- en plantesoorten als voor de CITES Appendix II). Ook mag de uiteindelijke koper van de planten een correcte naamgeving verlangen. De Britse wet verbiedt zelfs het verkopen van planten onder een onjuiste naam.

Naamsverwarring

Cyclamen mirabile is een herfstbloeiende soort waarvan tot voor kort slechts enkele vindplaatsen bekend waren. Er ontstond dan ook grote ongerustheid onder natuurbeschermers toen tienduizenden knollen van deze soort op de markt verschenen in Nederland en Engeland. Ze werden verkocht in standaardpakketten van grote warenhuizen.

De Turkse regelgeving verbiedt de export van deze soort en de EG staat geen invoer toe. De naam Cyclamen mirabile kwam dan ook niet voor op Turkse uitvoerdocumenten. Wel waren er vergunningen voor C. purpurascens, die ook onder het synoniem C. europaeum bekend staat. Deze soort komt niet in Turkije voor. In 1987 zijn 40.000 knollen onder die naam geïmporteerd.

De naamsverwarring in Cyclamen is groot en er is enige tijd vanuit gegaan dat onder deze namen C. hederifolium werd geëxporteerd. Deze Cycloam is veruit de meest verzamelde soort (726.000 in 1987) en geeft bovendien de beste resultaten als tuinplant. Toen echter het vermoeden rees dat onder deze namen C. mirabile geëxporteerd werd, is er vanaf september 1987 geen invoervergunning meer verleend voor de Nederlandse CITES-autoriteit.

Het vermoeden dat C. mirabile onder de naam C. europaeum naar Nederland werd gestuurd, is in Turkije bevestigd. Op de vindplaatsen van C. mirabile bleek inderdaad verzameld te zijn en zowel verzamelaars als exporteurs gaven C. europaeum op als naam van deze planten. Het verzamelen vond vooral plaats vanuit Nazilli. Van hieruit wordt ook C. hederifolium verzameld. De verzamelaars bleken het verschil tussen deze soorten echter heel goed te kennen.

Op aanwijzing van de verzamelaars kon het aantal vindplaatsen van C. mirabile met enkele worden uitgebreid. De lokale verzamelaars gaven aan dat sedert 1986 niet meer in deze populaties is geogst. Toch zijn in 1988 nog invoervergunningen aangevraagd die, zoals gezegd, zijn ge-

weigerd. Turkse, Nederlandse en EG regelgeving staat geen handel toe in uit de natuur verkregen planten van C. mirabile. In Engeland is C. mirabile ook aangetroffen onder de naam C. hederifolium. Importeurs die juridische problemen willen vermijden doen er goed aan erop toe te zien dat ze onder de naam C. hederifolium (= C. neapolitanum) uitsluitend deze soort geleverd krijgen. De werkelijke cultuur van C. hederifolium uit zaad begint op gang te komen. Een Turkse exporteur heeft 150.000-200.000 zaailingen van zes, zeven maanden oud. Te verwachten is dat deze planten in 1990 op de markt zullen komen. De invoer van werkelijk gekweekt materiaal („artificially propagated” volgens de CITES-documenten) zal niet aan quota onderhevig zijn.

Voorjaarsbloeiende cycloam

Ook Cyclamen cilicium wordt veel geïmporteerd (84.000 in 1987). Deze import is — binnen het gestelde quotum — legaal en de naam is correct. Het verzamelen vindt plaats vanuit Beysehir. Naast de herfstbloeiende C. cilicium wordt daar echter ook een voorjaarsbloeiende cycloam verzameld. Het voorkomen van zulke planten in die omgeving was onbekend. Ze zouden kunnen behoren tot C. trochopteranthum, waarvan het

Voor Cyclamen gold binnen de EG een importquotum van 1 miljoen knollen voor het seizoen 1986/87

num voor deze soort gebruikt worden. In 1987 werden geen *Colchicums* ingevoerd, in 1986 tweeduizend.

Echte *Sternbergia's*

Sternbergia lutea is een soort die bloeit in het najaar met blad. De bladeren zijn geelgroen, de bloemen geel. De plant zet geen zaad maar vermeerdert zich sterk met klisters. Het is een soort die slechts op cultuurgronden voorkomt en niet in natuurlijke vegetaties.

Op de bezochte bollenvelden is *S. lutea* aangetroffen in partijen die overwegend bestonden uit *S. clusiana*. Alles wordt echter als *S. lutea* geëxporteerd. *S. clusiana* heeft grijsgroen blad en bloeit in de herfst zonder blad. Hij zet wel zaad maar vermeerdert zich nauwelijks met bollen. Het overplanten naar cultuurvelden heeft dan ook geen zin voor de vermeerdering. Als tuinplant is *S. clusiana* minder aantrekkelijk en minder geschikt dan *S. lutea*. Het verdient dan ook aanbeveling uitsluitend de echte *S. lutea* te importeren en *S. clusiana* gewoon in de natuur te laten staan.

Sternbergia candida, de enige witbloeiende soort in dit gewas, is niet meer op de bekende groeiplaats aangetroffen. Mogelijk is de soort door verzamelaars uitgegroeid. In 1987 werden 148.000 *Sternbergiabollen* ingevoerd.

Winterakonieten

In *Eranthis* zijn twee soorten te onderscheiden: *E. hyemalis* en *E. cilicica*. Het verschil tussen deze soorten zou te vinden zijn in de mate van insnijding van de bladeren onder de bloem. Bij *E. cilicica* zijn die veel sterker ingesneden dan bij *E. hyemalis*. Op velden waar winterakonieten werden geteeld uit kleine knolletjes viel op dat beide typen blad met alle overgangen door elkaar voorkwamen. Er valt dan ook veel te zeggen voor de opvatting in de Flora of Turkey die *E. cilicica* als synoniem van *E. hyemalis* opvoert.

Toch lijkt er wel verschil te bestaan tussen de zuidelijke populaties die bronskleurig en de noordelijke die groen uit de grond komen. Ook duidt de forse hybride *E. x tubergenii* erop dat er hybridekracht aan een kruising is ontleend. Er is hier dus geen sprake van een naamsverwarring. Wel is duidelijk dat er verder onderzoek in *Eranthis* nodig is.

hoofdareaal ligt in de westelijke Taurus ten zuidwesten van Antalya. Turkije staat geen uitvoer van deze soort toe. Het is ook mogelijk dat het hier een nieuwe, nog onbeschreven soort betreft. Nadere studie naar de identiteit en verspreiding van deze populatie is nodig. De onderzoeksgroep heeft de Europese Commissie geadviseerd geen invoervergunningen voor deze planten te verstrekken. De derde veel geëxporteerde is de voorjaarsbloeiende *Cyclamen coum* (52.000 in 1987), die langs de Zwarte Zee wordt verzameld. Er zijn enige invoerdocumenten verstrekt onder de naam *C. coum* hybride. Navraag bij de Turkse exporteurs leerde dat het hier om in het wild verzamelde *C. coum* gaat die in niets verschilt van andere partijen *C. coum*. Op verzoek van de importeur zou het woord hybride aan de naam zijn toegevoegd om de planten een bijzonder cachet te geven.

Cultuur en teelt

Turkse exporteurs verzenden naast planten die direct in de natuur zijn verzameld ook planten die eerst enige tijd op cultuurvelden zijn opgeplant. Daar worden sommige soorten geteeld uit zaad of bolrokken, zoals *Lilium candidum*, *Fritillaria imperialis*, *Fritillaria persica*, *Tulipa undulatifolia* en *Leucojum aestivum*. Ook

worden er kleine bollen en knollen opgeplant om ze tot exportgrootte uit te laten groeien. Ondanks de opplanting gaat het hierbij om wildpluk en de planten zijn niet 'artificially propagated' in de zin van CITES. Ze ressorteren dan ook onder de vastgestelde quota. Van veel in Turkije voorkomende *Cyclamens*soorten werden velden van zulke verplante knollen aangetroffen: *C. hederifolium*, *C. cilicium*, *C. coum*, *C. mirabile*, *C. graecum* en *C. persicum*. Ze zijn niet gezien van *C. pseudibericum*, *C. parviflorum* en *C. intaminatum*.

Ook bij deze uit de natuur opgeplante soorten werden ook enkele onjuiste benamingen aangetroffen. *Colchicum agrippinum* is een soort die hoogst waarschijnlijk niet in de natuur voorkomt maar een cultuurhybride is van *C. variegatum* met mogelijk *C. autumnale*. De planten die onder de naam *C. agrippinum* geëxporteerd worden behoren tot *C. variegatum*.

Ook *Colchicum autumnale* wordt geëxporteerd. Deze soort komt zeer waarschijnlijk niet in Turkije voor. Omdat de planten niet bloeiden was absolute zekerheid niet mogelijk, maar planten die onder de naam *C. autumnale* bij Isparta verzameld waren behoren vrijwel zeker tot *C. cilicicum*. Ook kan de naam *C. byzanti-*